

Taula

11	Una claror de sobte
23	—alfa—
25	La noia de l'habitació del fons del corredor
27	I — OF MY POVERTY
29	Confessió
31	Satànica Flor
33	Plagi
35	Desolació del Silenci
37	Solitud
39	Jeroglífics
41	Orenetes
43	Gràcia fugitiva
45	El poema
47	II — FLAMA D'OCULTES CALES
49	Tungstè
51	Mística de cambra
53	Amb l'esguard de les paraules
55	<i>Liebes-lied</i>
57	Camins de fum
59	Rosa extrema
61	Satalia
63	Braçades

65	Nenúfars
67	A camp obert
69	Últim retorn
71	III — TINTES MOLLES D'ALBA
73	Lilith
75	Sospir
77	Tintes molles d'alba
77	I
78	II
79	III
81	Selvàtiques pluges
83	Esborranyes d'una pell
85	Ser verb que sedueixi
87	Perquè no m'engoleixi aquest silenci
89	Matinades
91	IV — D'UNA MAR SENSE ONA
93	<i>Malgré lui</i>
95	Autista
97	Camins invisibles
99	Pei-woh
101	Em nego en el dolor
103	Mortalla
105	Astrolabi
107	Set
109	Vent

- 111 Ningú
- 113 Amargor
- 115 Inconfessable

- 117 —Omega—
- 119 La solitud guanyada

Una claror de sobte

“La biografia d’un poeta són els seus versos”, sosté Octavio Paz, i Antoni Clapés també ens recorda el que Espriu afirma d’un pròleg a un poeta català de dilatada trajectòria pel que fa a la interposició entre la prosa d’obertura i els versos que ens esperen. Malgrat tot, la poesia d’aquest recull d’Albert Gavalrà ens empeny a trenar un recorregut vital intens i profund amb “uns versos fets de carn, vísceres i ànima”, tal com l’amic Xavier López Vivancos apuntava al pròleg de la versió primigènia de *Poemes d’Abissínia*.

El poema que obre *Tintes molles d’alba* respon a una dada biogràfica que marcarà, al meu parer, tot l’univers gavalrà en el sentit de voler partir del substrat vivencial per poder reordenar tota la realitat d’un univers que arrenca a *Poemes d’Abissínia* i que es concreta en les dues primeres parts de *Si l’oblit no em falla*. A la manera espriuana, el poeta anirà traçant interconnexions dintre d’aquest univers i, de manera fragmentada, avançarà en una mena de representació de tot allò que es percep de la realitat

i ho farà a través d'un mitjà de comunicació i expressió que li permetrà endinsar-se en conceptes o idees amb un to a voltes equilibrat i, en altres ocasions, esventat. Gavallda explora totes les possibilitats expressives de la paraula i, en cadascuna de les seves composicions, exposa aquesta percepció especial del món que l'envolta per tal de representar les pròpies experiències. El poeta es rendeix als sentits i en molts poemes impera el fervor i el deliri que flueixen en una mena de realitat diluïda tal com Sylvia Plath ho evoca al primer vers del poema "Arbres d'hivern".

Edgar Allan Poe manifestava que era profundament conscient de la mutabilitat i evanescència de les coses temporals i això el feia ser inconstant, capritxós, impulsiu, passional i anhelós de soledat. De Montgat al pis fosc del Clot i de Navata a Figueres, a l'Alt Empordà, per buscar finalment el sud i paral·lelament el seguit d'oficis que anirà acumulant conformaran una ànima lliure i avesada als canvis i a allò més eteri. A més, el gust per la música el durà a buscar la perfecció en cadascun dels seus versos i el mestratge de figures cabdals, com ho fou la seua mestra de llengua catalana Lluïsa Corominas a les Escoles Grimm, serà un fet que el marcarà profundament fins al punt d'endinsar-se, amb total entusiasme i amb tan sols onze anys, en l'obra d'autors com Salvador Espriu i Carles Riba que el portaran a escriure la primera *suite* sota el títol *Entre el mirall i la boira*.

No és gens estrany que el primer poema de *Tintes molles d'alba* sigui "La noia de l'habitació del fons del corredor" en el qual el poeta reclama la pèrdua de l'enteniment per poder encabir-nos

en un espai llegendari. La calma ve donada per versos de ritme suau i tebi que congelen aquells tres dies d'impavidesa en un centre de salut mental. Una mena de poema tridimensional que ens endinsa a les entranyes d'un espai on els somnis prenen vida i la realitat esdevé un calvari com a "Leda" de *Poemes d'Abissínia* (poema del 1992), car ja s'intuïa la presència d'un rastre difícil en l'espai d'una cambra silenciosa i no pas muda i amb tot un món dins seu.

Tant a *Poemes d'Abissínia* com a *Tintes molles d'alba*, el poeta arriba a la fita tan espriuana de fer bandera de la "solitud guanyada", tanmateix "Confessió", en fer-se present l'absència de l'ésser estimat i intuït, acaba repel·lint la idea feixuga de la soledat. És lícit i força comú, en la poesia, d'establir contraris i Gavallda tendeix a emprar aquestes contradiccions que solen condensar el sentit poètic dels versos. La mesura lògica s'acara a les desproporcions monstruoses que experimentalment reclamava Rimbaud per a l'ànima.

Una soledat que, com als poemes de Hölderlin, deixa entreveure una nostàlgia dramàtica que estanca la vida i devasta la paraula. Així, la indiferència cap a la nostra vida habitual ens fa autistes de tot allò que pot arribar a ser decisiu. L'autisme és paral·lel a la invidència i aquest estat és un guany per al poeta que, abraçat per la fosca, s'endinsa en les pròpies tempestes lumíniques. La violència de la paraula acaba arrasant-li la vida perquè la llum poètica també engendra isolament, solitud i estancament. L'entenebriment hölderlinià es manifesta com una mena de

trastorn mental que aïlla el jo poètic del món. La pèrdua de fe en l'amor el fa retornar al suplici d'escriure. Res ens salva si perdem aquesta fe, ni la pròpia paraula que sembla que s'acula en una mena de suïcidi inevitable. Al poema "Autisme", Gavalvà posseeix la capacitat de combinar amb intensitat imatges rutilants ("ulls com flames", "tempestes solars") amb d'altres més opaques ("llunes negres", "la fosca") i és així com Celan afirmava que "tenir el cel com un abisme acabava constituint el fonament de l'obscuritat de la poesia".

A "Inconfessable" el disegni que plana sobre el primer poema va convertint-se en un anhel que prendrà diverses formes al llarg del poema i totes aniran referenciant obsessivament la figura que pot actuar com a antídoto d'aquella soledat de "Confessió". És curiosa la paraula "nadó" i moltes altres que reforcen el que la primera persona no voldria confessar, el que el poeta amaga amb una juguesca metalingüística i que el lector acaba percebent com una figura altament suggeridora. No debades Gavalvà empra l'octosíl·lab i estrofes formades per tres parelles de versos i aquesta vegada aposta fort, ja que no deixa cap vers isolat. Si Déu a l'Alcorà reclamava els nombres imparells per tal de reforçar la idea d'Un i Únic, Gavalvà rebutja tot recompte senar i se sosté en la fe d'encaixar aquella imatge mítica d'*Històries a mig camí* del Saladrigas més fresc i juvenil.

Els poemes de Gavalvà es poden configurar com una mena de diari personal amb format autobiogràfic. A "Desolació del silenci" s'entreu la petjada del pas del temps i el capteniment

del poeta per abastar el concepte de l'amor entès com una experiència de coneixement.

Els símbols d'ordre eròtic i sexual tenen una intensitat tàtil i cromàtica que fan evolucionar frenèticament el poema de manera gradual. Cal destacar el símbol recurrent de "tacte de molsa" o "molsa de la teva mirada" que en algunes composicions de *Poemes d'Abissínia* esdevé gairebé un senyal a la manera trobadoresca. El poeta viu l'amor com un gaudi dels sentits i, tot i els ressons ombrívols del títol, l'experiència amorosa es dota d'una dimensió positiva. El "blau intens" i el "roig encès" esdevenen el "somriure dels cossos". Com en Salvat-Papasseit, la possessió amorosa esdevé una manera d'abastar el món. D'altra banda, l'acumulació sinestèsica produeix un conjunt anímic i sensorial que situa la veu poètica en una posició privilegiada i fins i tot presumptuosa en el sentit ferraterià de voler anar més lluny del simple fet de ser estimat o d'estimar. Potser torna l'eterna reivindicació de l'autor d'aquella volguda solitud per assolir el coneixement ple de l'amor i, al cap i a la fi, el coneixement d'un mateix.

L'"anhel recòndit" que ja apareixia a "Confessió-Inconfessable" traspua una fe i una esperança vivificades a través, precisament, de tots els desamors viscuts.

"Desolació del silenci" és un poema dinàmic en què, lluny de deixar-nos abatuts, hi ha una pretesa voluntat de deixar entreveure el caràcter benefactor d'aquesta "primavera enyorada".

El desig, ni que sigui en format de miratge, esdevé el motor fonamental per a Gavaldà; una mena d'oasi que el prepara per a noves travessies amoroses.

A partir d'“Inconfessable” ens adonem que tot el llibre gira al voltant de l'amor amb totes les seves connotacions i derivades: absències, solituds, melangies... El poeta insisteix en el fet que la seva voluntat és diluir del poemari qualsevol dona particular tal com es pot apreciar en la imatge boirosa d'una il·lustració que el poeta va fer l'any 1997 i, així, se centra en el signi interior d'estimar des que té ús de raó, motiu que ja apareix al poema “Confessió”.

A “Jeroglífics”, observem que hi ha la voluntat de voler desxifrar el misteri del concepte de l'amor que ens vincula, al mateix temps, a una concepció determinada de la vida. Sense la possibilitat d'una trobada i amb to elegíac, el poema fa una inflexió en

el propi acte poètic i el concepte de l'amor se salva del prosaisme mundanal per l'escalf de les paraules o de l'escriptura mateixa.

La citació que Gavallda fa al primer vers que encapçala les *Estances* de Riba obre una dialèctica perfecta entre la poesia i l'amor o, fins i tot, a l'inrevés. En aquells primers versos de Riba, la visió d'una noia (encara no es pot dir que sigui l'estimada dels poemes posteriors) genera, en el poeta, una inquietud en forma de desig, amb tot el que aquest concepte comporta d'atracció i d'afany de possessió. Per al poeta, el desig amorós esdevé un anhel d'expressió que en principi no pot materialitzar-se verbalment.

Riba coneixia molt bé el clàssic Leopardi i l'havia llegit intensament. Leopardi parteix d'una experiència vital avalada per l'edat i, a diferència del jove Riba, aquest és capaç de descriure l'efecte que el sentiment de l'amor provoca en la ment, en el sentit que els altres pensaments o sentiments es dilueixen fins a deixar-la "solinga" (deserta) amb la fermesa d'aquest pensament tirànic com a únic hoste, tal com indicava Malé en un dels seus estudis.

Així mateix, en el poema "Gràcia fugitiva" Gavallda intenta de "viure dins un pensament que s'esllavissa" a l'estil vinyolià precisament per bussejar i celebrar la troballa corallera, si fora el cas. La dicotomia entre l'amor i el pensament o la racionalització dels efectes d'aquest sentiment acaba sent el tema predominant del poema. Les imatges de "l'ocell llibert" i "llibres", amb tota la seva naturalesa contraposada d'instint sexual-raonament,

supuren una clara inquietud de voler arribar a la coneixença que Riba perseguia i que Leopardi confirmava.

Entenem que “Gràcia fugitiva” parteix d’un capteniment generat pel desig pur i dur i tot seguit apareix el lament per si es perd la força d’aquest desig i, com a conseqüència de tot això, el poema acaba capgirant a la manera ribiana el pensament cap a endins.

A “Místic” Sylvia Plath es qüestiona si “No hi ha cap gran amor, sols tendresa?” A “Tungstè”, Gavalrà s’atreveix a reivindicar aquest gran amor que “cantava, crida i gemega” i que enllà del crit es fa aliatge en un procés de química pura de les ànimes.

“Tungstè” és un poema disposat de manera molt expressionista. Al poeta, “ja no li cal” sinó celebrar aquesta entesa amb l’amant ideal. El reguitzell d’imatges es dispara a partir d’una descripció abrindada d’aquesta mar d’ones que el pren i se l’endú endins del mirall de la pròpia ànima. A *Poemes d’Abissínia*, el poema “Pedra” rememora la duresa, aquesta vegada, del propi cor.

Potser com a la quarta de les *Elegies de Bierville* de Carles Riba, Gavalrà desenvolupa un retorn al més profund de l’ésser sota una aparença complexa. I és l’amant irreverent, que no se sotmet, qui emmiralla tot el poema. Així, “Tungstè” desenvolupa imatges d’una bellesa gairebé salvatge, tot i això el poeta va més enllà d’un plantejament d’imatgeria visual.

I l’amor també esdevé desamor, com a “Malgré lui” que parteix d’aquella paraula com una pedra llisa damunt l’aigua que

Amikhai fa saltar en allunyar-se de la dona estimada. Gavaldà avia la capacitat de dir i tem la partida que Sylvia Plath ja augurava en el perfil de la gavina cendrosa. En tot el poema ressona l'eco d'aquella veu felina que anticipa la temuda darrera paraula, l'adeu que s'entreveu en els darrers versos. I, si l'esdevenidor ha de ser una absència consumada, més val que els versos caiguin en la profunditat de l'oblit que paradoxalment preserva la memòria.

Definitivament, la mar sense onades s'instal·la en la foscor, en el fang destructor, i fa retornar aquell vell dolor desat ben endins del poeta que amb la fe silenciada busca reorientar-se i refer-se d'aquest estat febril i eixut. La manca d'amor ens corseca i ens disseca i, a la mercè del vent, ens esvaeix l'ànima i instaura la tristesa. L'alienació és el producte d'aquest abandó i el desig s'estova. Tanmateix, sobreviure a l'embat del desamor esdevé un puntal per alliberar-se de l'agresa i proclamar-se a dintre del poema i prop d'un etern retorn.

“Existir és molt més que viure” i el fet d'estimar es relaciona amb la necessitat de la mateixa existència car es posa en joc, que no és poca cosa.

“El mil·lenari fang / d'aquesta meva solitud guanyada” esdevenen els dos versos que tanquen el poemari on Gavaldà defensa la solitud davant l'obscuritat d'aquells que esdevenen “enfosquits xiprers”. El mil·lenari fang de ressons espriuans esdevé la paraula que és sang per al poeta i habita “entre els mots i les coses”, una clarivident visió de la poesia.

Gavaldà ens té acostumats a una poètica deslliurada de la immediatesa i la quotidianitat supèrflua per tal de generar el sentiment d'un conflicte etern: el jo poètic enfront d'un món exterior amb discapacitats insalvables. Així, empra el to de revolta que resol magistralment amb "quin plor de gos, la nit". Una queixa que s'expandeix fins i tot a un context social que el sobrepassa, un món amb piconadora i també amb sordina.

L'alfa i l'omega retornen lligats a la màgia rotativa del dia i la nit amb tots els fenòmens que això comporta. Podem fins i tot parlar d'una poesia transversal que esdevé una dialèctica amb un mateix i allò més essencial que ens defineix i potser ens manca. I és aquesta carència misteriosa i llunyana la que plana sovint en els poemes d'Albert Gavaldà. L'enyor d'un mateix que s'abandona a la sort de la cendrosa llum solitària esdevé l'eix central del poema "Camins de fum" i també el fil conductor de moltes altres composicions que recreen i expandeixen la idea.

A "Esborrans d'una pell" deixa entreveure que el món és més aparent que no pas real i les paraules sovint no ens deixen veure l'essència de nosaltres mateixos. El poeta va repetint que no té paraules però té l'enyor d'allò que no es pot expressar en un poema i és la mar exaltada que li serveix de correlat per a referir-se als amants extasiats i febrils. En les paraules sempre hi ha alguna insuficiència que no abasta la realitat més autèntica.

L'autor cisella meticulosament els versos gairebé a la manera de la *pièce bien faite* bastida a sobre d'un esquema provinent de la poesia més clàssica.

El més traumàtic que es desprèn de *Tintes molles d'alba* és potser l'aversion a la inhabilitat d'haver de dur la vida fins a les últimes conseqüències, ara bé, sense que això suposi haver-se de vendre l'ànima al postor més assequible i avinent.

De vegades, a través d'un llenguatge purament rilkià, Gavalda ens mostra l'afany d'abastar el que ja es plantejava a *Poemes d'Abissínia* però amb l'atenuant que, en el cas de no assolir-se, pugui arribar a absentar-nos de nosaltres mateixos.

Potser el lector s'afartarà de la impossibilitat de concomitància amb l'ésser estimat, tanmateix això provocarà, més d'una vegada, una mena de fugida cap a l'horitzó d'un mateix i això acabarà diluint la perillositat de la trivialització de moltes de les seues imatges i dels seus temes.

A *Tintes molles d'alba* Albert Gavalda passa del record i de l'enyor a l'acció a través d'una fugida cap a endavant que li fa creuar tot el passat per continuar una tasca ben difícil que és la de posicionar-se al punt del principi, renovat i gairebé alienat del personatge inicial.

Ens reafirmem en allò que Rosa Delor profereix al "Vol d'un corb blau dins l'aire": a Albert Gavalda, li devem el fet de considerar-lo un poeta reconegut i la seua obra ja hauria de ser un clàssic de la literatura catalana del segle XXI.

CARME CRUELLES

Badia dels Alfacs, abril 2023

La noia de l'habitació del fons del corredor

Quina claror de sobte! Em travessa com un llampec.
Surt a rebre'm Ot el Bruixot.
Solange fuig esperitada d'alguna cosa que es dreça.
L'amable infermer em convida a una partida d'escacs.
Consolo un home que passeja pels passadissos,
ha perdut una filla inexistent que encara estimo.
Érem a l'any tres mil, entre el Cel i la Terra.

Amunt i avall del corredor, un monjo montserratí,
en pijama, em parla dels seus mals, dels llibres:
tots dos malalts de paraules.

Em parla de llibres,
i, en veu baixa, secretament em parla de la noia
de l'habitació del fons del corredor.
No en surt mai. El monjo me'n parla
i no deixa de repetir-me que aviat la coneixeré.
Quan en sigui l'hora.

La claror és el Misteri,
el Misteri és la claror i ens travessa com un llamp,
instantani, i jo no goso aturar-me davant la porta
d'aquella habitació.

Noies esquelètiques
em demanen que els digui els meus poemes.
Quan sigui l'hora, ella em dirà: "Vine, vull parlar amb tu",
i hi entraré com qui torna al seu país després d'un llarg exili.

Però al tercer dia m'expulsen del paradís
i amb lenta recança torno a endinsar-me
al manicomi del món.

Érem a l'any dels mortals
de mil nou-cents noranta-nou i se m'endugueren.
D'ençà d'aquells dies que visc amb un amor incomprensible
per la noia de l'habitació del fons del corredor.

Quan sigui l'hora, la coneixeré i parlarem de tot,
de tantes coses. Perquè ho dic ho crec, i veig, al fons
d'aquesta foscor, tota la claror
del somriure d'un monjo en pijama.

Confessió

No sé quin estrany designi
em torna la pell paper de vidre,

cada nit, i és inútil l'afany
de llimar les meves invisibilitats,

amb l'amor confident dins de l'extrema
presó de la seva pròpia grandesa.

Condemna de versos sols
que anunciaven plenituds

que cap mirall reflectirà
potser mai. Confins de sorra

al cor de l'oblit, dunes de versos
que se'm petrificaven

als llavis sense ja somriures
ni besades. Jo no volia

ser poeta dels meus residus,
però ja no hi havia mans per embastar-los

ni ulls que me'ls mesuressin
humanament. Desproporcions

monstruoses d'un mirall a soles
(quan calla el món, no atorga

ni assenteix, se'ns torna
negre negatiu de desestimades

innocències). No, jo no vaig voler
ser l'isolat poeta, només el poema

del somni que m'exigia
i que un estrany signi desolava

—a soles, entre el mirall i la boira.

© del text: Albert Gavalà Irujo, 2025
© del pròleg: Carme Cruelles Rosales, 2025
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L., 2025
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: gener de 2025
ISBN: 978-84-1303-598-7
DL: L 5-2025
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

✂ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.